

Η ΣΧΟΛΗ ΜΑΝΧΑΪΜ

Μ' επικεφαλής τον **Γιόχαν Στάμιτς** και μερικούς άλλους μουσικούς όπως οι Φρανκ Ρίχτερ, Κρίστιαν Κάνναμπιχ κ.α. που δούλεψαν στα χρόνια 1717-98, δημιουργήθηκε μία σχολή στην πόλη Μάνχαϊμ της Γερμανίας που θεμελίωσε τη κλασική Συμφωνία για ορχήστρα, περιλαμβάνοντας σ' αυτήν και το Μενουέττο που, αργότερα, ο Μπετόβεν, το αντικατέστησε με το Σκέρτσο.

ΧΑΪΔΝ

Καθώς ο Μπαχ με τον Χαίντελ, έτσι και ο Χάυδν με τον Μότσαρτ θεωρούνται σύγχρονοι. Γνωρίστηκαν και συνδέθηκαν φιλικά μεταξύ τους.

Ο Χάυδν είπε στον πατέρα του Μότσαρτ: «Σας βεβαιώνω μπροστά στο Θεό, σας ορκίζομαι στην τιμή μου ότι ο γιός σας είναι – κατά τη γνώμη μου – ο μεγαλύτερος συνθέτης που υπήρξε ποτέ».

Ο Μότσαρτ, πάλι, αφιερώνοντας Κουαρτέττα στον Χάυδν, έλεγε: «Εξοφλώ ένα χρέος γιατί αυτός μου απεκάλυψε την τέχνη να τα γράψω». Δεν τον εκτιμούσε μόνο σαν δάσκαλό του, αλλά έτρεφε βαθιά αφοσίωση προς αυτόν, αποκαλώντας τον «πατέρα». Και όταν τον είδε, γέρο πια να φεύγει για το Λονδίνο, έκλαψε φοβούμενος μήπως δεν τον ξαναδεί, όπως και έγινε.

Ο Φρανκ – Γιόζεφ Χάυδν γεννήθηκε το 1732 στο Ρόραου της Αυστρίας προς τα Ουγγρικά σύνορα και πέθανε στη Βιέννη το 1809.

Από παιδί έδειξε την κλίση του στη μουσική, επιδόθηκε στη σπουδή της και σε ηλικία 13 χρόνων είχε το θάρρος να μελοποιήσει μία εκκλησιαστική Ακολουθία.

Τα πρώτα χρόνια της ζωής του τα πέρασε κάπως δύσκολα κερδίζοντας το ψωμί του με παραδόσεις πιάνου και τραγουδιού. Για καλή του τύχη, ο πρεσβευτής της Βενετίας στη Βιέννη, Κόρνερ, ενδιαφέρθηκε και του προσέφερε κάποιο μηνιαίο επίδομα που του επέτρεψε να εκδώσει μερικές Σονάτες του για πιάνο με τις οποίες έγινε γνωστός και κίνησε το ενδιαφέρον των φιλόμουσων. Σε ηλικία 27 χρόνων διορίστηκε υποδιευθυντής του Χορού στην εκκλησία του κόμητα Μόρτζεν και το 1759 παίχτηκε η πρώτη Συμφωνία του. Εκεί τον γνώρισε ο πρίγκιπας Αντώνιο Εστερχάζυ που ενθουσιάστηκε από τη μουσική του Χάυδν και τον προσέλαβε σαν αρχιμουσικό του όπου πέρασε σχεδόν όλη του τη ζωή και εκεί, ήσυχα και ξένοιαστα, επιδιδόταν αμέριμνος στο δημιουργικό έργο του. Ο ίδιος έλεγε σχετικά με την διαμονή του στου πρίγκιπα Εστερχάζυ: «Όχι μόνο έπαιρνα θάρρος από την ικανοποίηση με την οποία δεχόταν ο πρίγκιπας το κάθε μου έργο, αλλά με την ορχήστρα που είχα αποκλειστικά στη διάθεσή μου, άκουγα και

δοκίμαζα τα έργα μου. Απερίσπαστος καθώς ήμουν, ανανέωνα την έμπνευσή μου και γινόμουν πρωτότυπος».

Το 1791 πήγε στο Λονδίνο όπου έγινε δεκτός μ' εξαιρετικές τιμές. Το 1793 πήγε για δεύτερη φορά, οπότε του έγιναν ακόμα πιο τιμητικές εκδηλώσεις. Το Πανεπιστήμιο της Όξφορντ τον ανακήρυξε διδάκτορα της μουσικής, ο Γεώργιος Γ' τον περιέβαλε με την εκτίμησή του και οι εκδότες ζητούσαν να τυπώσουν κάθε νέα σύνθεσή του.

Το 1794 ξαναγύρισε στη Βιέννη, πήρε ένα σπιτάκι με κήπο όπου και παρέμεινε ως το θάνατό του.

Ο Χάυδν είχε καλή καρδιά που δεν γνώρισε όμως το πάθος. Χωρίς να επιζητήσει, βρήκε με πολλή απλότητα και χαρά τη λύση του προβλήματος της ευτυχίας. Η ζωή του παρουσιάζει ελάχιστα επεισόδια. Μοναδική διασκέδαση του ήταν το κυνήγι. Όσο για το γάμο του με την Άννα Κέλλερ, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί απ' τους ευτυχισμένους.

Αν ο Γκλουκ, θεωρείται σαν ανακαινιστής κι αναμορφωτής της όπερας, ο Χάυδν θεωρείται ο εφευρέτης και διοργανωτής της κλασικής Σονάτας, της Συμφωνίας και του Κουαρτέτου. Και η εφεύρεση αυτή, δεν είχε μόνο μεγάλη σημασία απ' την άποψη της τεχνικής. Η αξία της έγκειται περισσότερο, στ' ότι υπήρξε μια πνευματική αποκάλυψη. Γιατί, ο Χάυδν, έδωσε στις συνθετικές αυτές μορφές, πνεύμα, ύφος και προσωπικούς κανόνες.

Απ' την άποψη του περιεχομένου – η Συμφωνία ειδικότερα – δεν είχε, πριν απ' αυτόν, την αξίωση της ζωής, παρά μόνο με τα υπέροχα «Μπραντεμπούργια Κοντσέρτα» του Μπαχ που, όμως, η μελωδική και αφηγηματική ουσία τους είναι διαφορετική απ' την ουσία των Συμφωνιών του Χάυδν που προσπαθεί να ενοποιήσει την ποικιλία, ενώ ο Μπαχ δοξάζει την ενότητα, σαν ενότητα. Και στην ενοποιητική του αυτή προσπάθεια, κατάφερε ν' αφομοιώσει τις ιταλικές, γαλλικές και γερμανικές παραδόσεις στις Συμφωνίες και στα Κουαρτέτα του.

Έτσι ο Χάυδν – δίχως να παύει ν' είναι αυστριακός – προβάλλει, στα έργα του, μοτίβα από διαφορετικές φύσεις και διαφορετικούς ορίζοντες (γερμανικά, ιταλικά, ουγγαρέζικα, σλάβικα). Κι όλ' αυτά που είναι μονάχα εξωτερικοί ερεθισμοί, ενοποιούνται και συγχωνεύονται με τη δημιουργική πνοή μιας ιδιότυπης προσωπικότητας που ανοίγει ένα καινούριο δρόμο προς τον Μπετόβεν.

Δύο είναι τα κυρίως χαρακτηριστικά σημεία της συμφωνικής δημιουργίας του: η φροντίδα για άρτια αρχιτεκτονική και ισορροπία των έργων του και η αίσθηση στην έκθεση και ανάπτυξη ενός θέματος.

Παράλληλα, είναι έξοχος τεχνίτης της παραλλαγής. Διαλέγοντας θέματα λαϊκού ύφους – σύντομα συνήθως – τα επεξεργάζεται με καταπληκτική τέχνη, γεμάτη φρεσκάδα κι ομορφιά.

ΘΡΙΑΣΙΟΣ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΧΟΛΗ - ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Σώτος Βασιλειάδης

Οι καλύτερες και πιο μεστές σε περιεχόμενο Συμφωνίες του είναι εκείνες που γράφηκαν για το Λονδίνο (Όξφορντ) και για το Παρίσι.

Μερικές απ' αυτές έμειναν γνωστές με τίτλους όπως π.χ. Συμφωνία της Αναχωρήσεως, της Βασίλισσας, της Εκπλήξεως, της Καμπάνας, των Τυμπάνων, του Κυνηγιού, Στρατιωτική, κ.λ.π. Πολυγραφότατος, άφησε συνθέσεις που φτάνουν τον αριθμό 800. Ανάμεσα σ' αυτές, περιλαμβάνονται 104 Συμφωνίες, 70 Κουαρτέττα, 6 Λειτουργίες, πολλά Ντιβερτιμέντα, Σονάτες, Κοντσέρτα, Τρίο, Τραγούδια και 2 Ορατόρια: «Δημιουργία» (1796) και «Εποχές» (1801) που είναι τα πιο ώριμα έργα του και στα οποία, με σειρά από μουσικούς πίνακες, δείχνει όλο του το γούστο για την περιγραφική μουσική.

Ακόμα και τον εθνικό ύμνο της Αυστρίας πήρε για θέμα που χρησιμοποίησε στο Αντάζιο του Κουαρτέττου Νο 3 ΟΡ. 76.

Ο Χάουδν έμεινε πιστός και προσκολλημένος στη φύση και στη ψυχή της χώρας του και δίχως την παρουσία του, δεν είναι νοητή, η εξέλιξη της γερμανικής μουσικής, η ολοκλήρωση του μουσικού θαύματος που έγινε, αργότερα, με τον γίγαντα Μπετόβεν, έχοντας τη τιμή ότι υπήρξε δάσκαλος του, όπως επίσης υπήρξε δάσκαλος του μεγαλοφυούς Μότσαρτ.